

talajaink termőrétegének víztároló képességét elemezve *kizártnak tartjuk, hogy a kocsánytalan tölgyesek pusztulásában a szárazság elsődlegesen számottevő szerepet játszhat.* Ebben az esetben a közel hasonló termőhelyen tenyésző és vízhiányra érzékenyebben reagáló egyéb lombos fafajoknak, mint például a bükknek és a gyertyánnak, vagy még inkább az intenzívebben, hosszabb ideig vizet felvevő fenyveseknek hasonló és fokozottabb megbetegedési tüneteket kellene mutatni. A kocsánytalan tölgyesek betegségének keletről nyugat felé történő, fokozatos terjedése sem magyarázható a klimatikus viszonyok kedvezőtlen alakulásával, de a levegőszennyeződéssel sem.

A kocsánytalan tölgy pusztulás egy — bár a legnagyobb — erdőkár hazánkban, okát ma sem ismerjük, de a kárláncolatban a savas légköri ülepedésnek és a szélsőséges időjárási viszonyoknak jelentéktelen szerepe lehet. Az erdőkárok, köztük a kocsánytalan tölgy pusztulás okának kutatását a mainál jobb koordináltsággal és nagyobb intenzitással kell folytatni és ebben a kutatásban az ökológiai tényezők vizsgálata alapvetően fontos.

DR. JÁRÓ ZOLTÁN, FÜHRER ERNŐ

A HAZAI FENYVESEK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA

A termőhelyi adottságok és lehetőségek szerint kialakult állapotot figyelembe véve, elsősorban a *Pinus*-fajok és a lucfenyő egészségi állapota érdekel bennünket.

AZ ERDEI- ÉS FEKETEFEFENYŐ kártevői és kórokozói — néhány kivételtől eltekintve — azonosak. Hazai térfoglalásuk indokoltá tette a szisztematikus és részletes egészségiállapot-felmérést. Ilyet végeztünk 1971-ben, 1981-ben, majd 1985—1986-ban. Ennek a legfrissebb felmérésnek — szerény véleményünk szerint — országos jelentősége van.

EREDMÉNYEK:

1. A 20—40 éves állományok egészséges törzsei százalékos aránya ebben a korosztályban a legnagyobb. 40 év felett kezdti éreztetni hatását a gyökérrontó tapló, az 1—10 éves fiatalosokban pedig számottevő az aszálykár, a homokverés, a vadkár stb.

2. Az 1982-es felmérés adatai szerint az egyes kárt okozó szervezetek közül kiemelés érdemel a gyökérrontó tapló (*Fomes annosus*). Gyakorisága éppen a fenyőtermesztő körzetekben a legnagyobb:

Dunántúli-Középhegység	5%
Kisalföld	5%
Nyugat-Dunántúl	8%
Alföld	23%
Dél-Dunántúl	54%

3. Az 1985—86-os, Duna—Tisza közti felmérés során a 20—40 éves állományokban a foltos pusztulásokat 0,1 ha-os pontossággal feljegyeztük. Az adatok értékelése után az állományokat három kategóriába soroltuk:

- A = egészséges, károsításmentes állomány,
 B = károsított állomány, de további fenntartása indokolt,
 C = beteg állomány, 10 éven belül véghasználatra javasolt.

Kategória	Erdőrészlet száma	Terület (ha)	%
A	826	3187	= 43
B	502	2975	= 40
C	275	1235	= 17
ÖSSZESEN:	1603	7397	

A „C”-kategóriában átlagosan a terület 12%-a teljesen hiányzik.

4. Az elegyarányok szerinti adatrendezés bizonyította a feketefenyő nagyobb állékonyságát.

5. A lombelegyesség csak abban az esetben jelent előnyt, ha az elegyítés csoportosan történt. A soros elegyítésbe korábban bevitt lombosok (pl. akác) kifejezetten kedvezőtlen hatásúak. Ugyanez mondható el a fenyő fölé nőtt, laza hálózatban álló nyákról is. Erdővédelmi szempontból a lombelegy természetesen kívánatos, de ne a részlet, hanem a tag, esetleg kisebb tájegység legyen elegyes. A *Pinusok* társulási képessége kizárólag saját fajtársaikkal szemben jó.

6. A tisztításokban, de főleg a gyéritésekben alkalmazott gépek nagyon sok kárt tesznek az állományokban. A Kiskunságban alkalmazott *Timberjack* gépek utáni állapot lehangoló.

7. A gyökérrontó tapló gyakorlatilag minden ötödik erdőrészletben megtalálható. A magyarországi fenyőtermesztés első és legnagyobb jelentőségű kórokozója, amely a fafajjal kapcsolatos elképzeléseinket megkérdőjelezi. Feltétlenül indokoltnak tartjuk a megelőző biológiai védelmet széles körben alkalmazni.

LUCOSAINK vonatkozásában említést érdemel a kis lucfenyő-levéldarázs (*Pristiphora abietina* CHRIST. syn: *Lygeonematus abietinus* HTG.). Elsősorban a fiatal, 10—20 éves lucosokat támadja. Különösen az utóbbi évek aszályos időjárása és a vadkárók (dörzsölés), mint primér kártétele után, egyre több helyen lépett fel a betűzőszú (*Ips typographus* L.) és a firkáló v. rézmetsző szú (*Pityogenes chalcographus* L.).

További, említést érdemlő rovarkártételek a telepítésekben és felújításokban tapasztalható csemetepusztulások. A gyökérszúk (*Hylastes* spp. és a nagy fenyőormányos (*Hylobius abietis* L.) a gyökfő megrágásával okoznak kárt. A nagy fenyőormányos egyébként — korábbi ismereteinkkel szemben — az egész országban elterjedt, de a homoki fenyvesekben nem okoz különösebb gondot, mert a homoki erdőfelújítások tuskózással történnek.

A lucosokban fellépő kórokozók közül a legfontosabb a gyökérrontó tapló (*Fomes annosus* FR. COOKE). A gomba a gyökfő gesztjét támadja, tönkreteszi a legértékesebb törönköt és csökkenti a törzsek ellenállóképességét a viharkárokkal szemben. A gyökérrontó tapló előfordul a *Pinus*-fajokon is, ez esetben azonban a szíjácst támadja, a törzsek gyors pusztulását okozva.

DR. PAGONY HUBERT, DR. TÓTH JÓZSEF